

सर्वसामान्यांचे दैवत - श्रीसाईबाबा

श्री. चकोर आजगावकर एम.ए.
(उपसचिव अर्थखाते महाराष्ट्र शासन,
वाय ११/१७० सरकारी वसाहत, वांद्रे
(पूर्व) मुंबई. ४०० ०५१.

* श्रीसाईबाबा हे तुमचे आमचे संत

श्रीसाईबाबा हे सर्वांचे संत आहेत. सामान्य माणसाचे देव आहेत रंजल्यागांजल्याचे सहजगम्य असे पालनकर्ते व तारणहार आहेत. ते सहाय्यक मित्र, गुरु, मार्गदर्शक व कैवारी आहेत. असार संसारात प्राप्त झालेला हा चिंतामणी आहे. ती तुमची आमची कामधेनू आहे. हा सर्वांचा कल्पवृक्ष आहे! म्हणूनच इतर संतापेक्षा वा इतर देवतापेक्षा श्रीसाईबाबा हे आमचे जवळचे दैवत आहे. जिवाचे जिवलग, महोदार दातार आहेत.

* ज्ञानी व जिज्ञासू योग्यासाठी बाबा नाहीत

श्री बाबा हे मुख्यतः संसारी साधकांसाठी, अर्थार्थी आर्त भक्तांसाठी आहेत. त्यांच्या सुखदुःखावर फुंकर घालून त्यांना सन्मार्गाकडे वळविण्यासाठी आहेत. योगी, ज्ञानी, जिज्ञासू जर्नावरही त्यांची कृपा होत असली तरी त्यांच्या कार्याची दिशा अशा साधक सिद्धीसाठी नाही. जे ज्ञानी व कैवल्यमार्गी आहेत, त्यांच्यामार्गात बाबा स्वतःचे आविष्करण (projection) करीत नाही. त्यांनी आपल्या गुरुशी एकनिष्ठ राहून आपल्या नियत मार्गाने पुढे जावे असे बाबांचे सांगणे आहे. तसे अनुभव त्यांनी घोलप शास्त्री, स्वामीसमर्थ इत्यादींच्या भक्तांना दिलेले सर्वांना स्मरत असतीलच. रामभक्त, शिवभक्तांना त्यांच्या दैवताचे दर्शन देऊन बाबांनी त्यांची तीही भक्ती दृढ केली आहे. त्यांना साईभक्ती वा स्वतःचे अनुसरण बाबांनी सांगण्याचे कटाक्षाने टाळले आहेत. जे नामस्मरण करीत आहेत, वेदांतपाठ करीत आहेत, योगज्ञानात्मक साधना करीत आहेत. त्यांना बाबांनी आशिर्वाद देऊन त्यांची श्रद्धा सबुरी बळकट केली आहे. मात्र बाबा तुम्हा आम्हा साध्यासुध्या प्रपंचरत व मायाशक्तीने वेढलेल्या सामान्य भक्तांचे गुरु व दैवत आहेत. आमच्या सारख्या सामान्यांचा बाबांनी सदैव स्वीकार केला आहे.

* परब्रह्ममूर्ती साई

श्रीबाबा हे स्वतःच सिद्धपुरुष आहेत, परब्रह्माशी ते एकरूप आहेत. परब्रह्माच्या मायाशक्तीला सहज हाताळून त्यांनी अद्भूत चमत्कारांचे दर्शन घडविले आहे. सर्वसाधारण प्रापंचिक वा संसारी इसमास ज्ञान योगात्मक त्यागमय

साधना कठीण असल्याने त्यांचे गुरुत्व व भार्गदर्शकत्व बाबांनी स्वतःवर घेतलेले आहे. ते गीतेचे कृष्ण आहेत. ज्यांना ध्यानयोग व ज्ञानसाधनेचे दुष्कर मार्ग जमत नाहीत, त्यांच्यासाठी ते स्वतःच गुरु बनले आहेत. "माझ्यावर श्रद्धा ठेवा, माझ्याचरणी कर्मे अर्पणकर, माझ्यावर मनबुद्धी एकाग्र कर, विकार माझ्या पायी समर्पण कर, माझे रूप व नाम स्मर, मी तुला भवाच्या पैलपार नेईन, जन्म मृत्यूच्या चक्रापलीकडे नेईन, मी तुम्हाला मोक्ष देईन, मी तुमचा योगक्षेम वाहीन, तुमची अल्पसाधना पुढील जन्मात मी तशीच चालू ठेवावयास सहाय्य करीन" हे साईकृष्णाच्या गीतेतील प्रकट आश्वासन आहे:

* श्रीबाबा हेच सामान्यांचे गुरु :

श्रीबाबा हेच तुमचे आमचे गुरु, त्यांच्या चरणी सर्वस्वसमर्पण करणे, त्यांच्या नामरूपात निमग्न होणे व मानवतावादी सेवामय कर्मे आचरणे हाच बाबा कथित धर्म आम्ही आचरला पाहिजे. नाथ पंथातील शिकवण व आदर्श हाच आहे. गुरुच्या मूर्तीचे ध्यान करावे, गुरुच्या पदाचे पूजन करावे, गुरुवाक्याचे चिंतन करायचे आणि गुरुकृपेद्वारे मोक्ष मिळवायचा हेच साईभक्तांचे साधन होय.

ध्यान मूलं गुरोर्मूर्ति । पूजामूलं गुरोःपदम् ॥

पंचमूलं गुरोर्विक्रयं । मोक्षमूलं गुरुःकृपो ॥

साईबाबांची शिकवण म्हणजे दिव्य ज्ञान।

कु. कुन्दन म. वेर्णेकर ए.एम्.
सावन्त चाळ, कायकिणी रोड,
कारवार.

आधुनिक काळात ज्यांना संतचूडामणि हे नामाभिधान देता येईल असे शिरडीचे श्री साईबाबा हेच होत. अशा ह्या संताची शिकवण अद्यापही प्रेरक अंशीच आहे. श्री साईबाबा सांगत की? संसारात कसे वागावे, तर वृक्ष जसा फळे आली की नमतो तसे, संपत्ती आली तरी गर्व न धरता नम्र व्हावे. गोरगरीबाशी प्रेमाने बोलावे. त्यांना तुच्छ लेखू नये. परमेश्वरावर नितांत श्रद्धा ठेवा. परमेश्वराची भक्ती श्रद्धेने करा आणि तुम्हाला त्याचे फळ चांगलेच मिळणार.

जीवन सुख दुःखाने भरलेले आहे. जीवनात येणाऱ्या वादळ वाऱ्याला दुःखाला टाकण्यासाठी, त्यावर एक उपाय म्हणजे "भक्ती मार्ग" हा एकच मार्ग सोपा व सरळ आहे. दुःख आले तर घाबरू नका. कमळ फुलाची निर्मिती चिखलातूनच केली आहे.

साईबाबांचे नाम स्मरण करण्यास ज्यांना ज्यांना सुसंधी मिळाली ते लोक भाग्यवान..... यात तर शंकाच नाही. सत्याचे, माणुसकीचे शांततेचे, समानतेचे अमृत अखिल जगाला पाहणारे श्री साईबाबा हे एक दैवत आहे.

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून ।।

तरी मी धावेन भक्तां साठी ।।

श्री साईचे शरीर गेले, त्यांचा आत्मा विश्व चैतन्यात विलिन झाला, पण त्यांचे दिव्यत्व मागे पुढे राहिले. तेच दिव्यत्व तीच दैवी शक्ती आजही भक्तांच्या हाकेला धावून जात आहे. त्यांना आधार देत आहे, आणि साक्षात्कार घडवित आहे. आत्मा अमर आहे. हे त्यांनी सिद्ध करून दाखविले आहे. तेव्हा ते आता आपल्यात नाहीत असे कोणीही म्हणू शकणार नाही. सात समुद्राच्या बाहेर जरी असेल तरी ते अद्याप भक्तांच्या हाकेसाठी जागृत आहेत. असा हा महान शक्तीशाली तपस्वी आज सर्वां समोर सर्वांची संकटे उचलण्यास झोळी पसरून उभा आहे हे सर्वांना माहित आहे.

साईबाबा पिता ।

साईबाबा माता ।

साईबाबा मोक्षदाता ।

या वर्णनाला पात्र असलेले आपले सद्गुरु आपले परमदैवत म्हणजे श्री साईबाबा ज्यांचे नुसते नाव उच्चारले मूर्ती पाहिली की अंगावर रोमांच उठवेत. खरोखर आपले दैव थोर म्हणूनच बाबांसारखे रत्न आपल्याला भक्ती करण्यास लाभले. आपणाला त्यांच्या नुसत्या फोटो दर्शनाने इतका आनंद होतो, समाधान लाभते. तसेच शांती पण मिळते. मलाहि हयाच क्षणी जावे असे वाटते पण साईबाबांकडे जायला जमत नाही. पण माझे मन विचलित होते. कधी एकदा शिरडी पाहिन म्हणून. माझा दयाधन गुरु श्री साईबाबा माझ्या हृदय मंदिरात केव्हाच विराजमान झालेला आहे. त्यांच्या छबीची मी मनोभावे पुजा करते. माझ्या घरीच माझी पुजा व नाम स्मरण मान्य होते आणि रोज मला आशिर्वाद मिळतो. श्री साईबाबांच्या वचनांची प्रचिती आली. श्रद्धा आणि सबुरी असल्यावर बाबा आपल्या पासून केव्हाही दूर नाहीत. साईबाबा असाच कृपाकटाक्ष सदैव तुमच्या सर्व लेकरावर ठेवा. हीच साई चरणी प्रार्थना. अशा माझ्या अनंतकोटी ब्रम्हांड नायक साईबाबांना शतशः प्रणाम.

"साई घरा आले"

श्री. गजानन कृष्ण निरखे

२० नंदलालपुरा इंदौर ४५२ ००४

सौभाग्यवतीची खूपच प्रबल इच्छा होती कि, इंदूरास सम्मेलनास आलेल्या साईभक्तांचे पाय, आपले घरास लागावे, आणि अल्पस्वल्प सेवा आपले हातून घडावी.

मी म्हटले, "तुझी पुण्याई व माझे सेवा व्रत जर का साईनी मान्य केले, तर साईबंधूच काय, प्रत्यक्ष साईबाबा सुद्धा आपले घरी येतील. काय वाटत तुला?" मी बाई काय सांगणार? मग मी म्हणते, बोलवाच त्या सर्व साईबंधू भगिनींना, आणि साई मंदीरात जाऊन त्या दयाळू साईबाबालाही आवाज द्या. प्रार्थना करा!" हे तिचे उत्तर! अन् कायहो, सम्मेलनास डॉ. अण्णासाहेब दाभोलकर आलेत ना? मग त्यांनाही परिवारासह आमंत्रण द्यावे. कुणी सांगावे, त्यांनी लहानपणी साईबाबांस पाहिले, बोलले, त्या रूपाने तरी बाबा आपले घरी येतील!

साईबंधू भगिनींने आनंदाने येण्याचे कबूल केले तोच समोर दाभोलकरांच्या सूनबाई दिसल्या. भीत भीत त्यांनाही म्हटले, वहिनी, सम्मेलन संपले आता उद्या आपण मुंबईला परत जाणार. मग त्यापूर्वी हया सेवकाचे घरी ती. अण्णांचे आगमन व्हावे, त्यांचे पाय लागावे अशी आम्हा उभयतांची इच्छा आहे.

अहो बापू, अस कां म्हणता? तुम्ही आम्हाला घेण्यास स्वतः विमानतळावर आलात, आमची येथील सारी सोय केलीत मग आम्ही तुम्हाला कसे विसरणार? उद्या मुंबईला जाणेचे पूर्वी आम्ही तुमचे घरी येऊन पुढे मुंबईस जाऊ. धन्यवाद वहिनी! आम्ही वाट पाहू! जरूर यावे.

दुसरा दिवस, एका आनंदी वातावरणाने सुरु झाला. घरांत सर्वांची धावपळ, साईबंधू घरी येणार नव्हे, आमचे साईबाबाही....! सकाळचे अकरा वाजले व जिन्यावर पावले वाजली. "साईनाथ महाराज की जय" हया जय घोषांत १०/१२ साई बंधू, भगिनी माडीत येते झाले. थोडी वाट बघितली आणखी कुणी येते का? डॉ. अण्णा येतात का?... अस्तु येतील... भरवसा. भोजनोत्तर साईगुणगाण साई विचारांचे आदान प्रदान व साई भगिनी सौभाग्यवतीच्या कक्षेंत घरगुती वातावरणात रमून गेल्या. पण मी? माझे सारे ध्यान, लक्ष आत बाहेर जिन्याकडे काहीतरी धुंडत होते, पहात होते, एका बंधूने तर आवाज देऊन विचारले सुद्धा, बापू? असे काही धुंडत आहांत का? कुणाची वाट पहात आहांत का? कुणी आणखी येणार?

तसं काही नाही ते आपले दाभोलकरं सो. चे चिरंजीव विमानावर जाण्यापूर्वी येणार होते. पण आता तर साडे चार होत आले. विसरले बहुधा! जमले नसेल, अन् माझे साईबाबा ते पण.....!

आणि तुम्हाला सांगतो, दाराशी मोटार उभी राहिल्याचा आवाज, अन कोण उतरतय, दाभोलकर परिवार? हे काय? अन् वहिनी? एरोड्रोम वरून परत येत आहां का ? त्याचं काय झालं बापू, त्या बोलत्या झाल्या. बापू, आम्ही तुम्हाला न भेटता जाणार होतो ना? साईबाबा तुमचे कनवाळू. आम्हाला परत आणलं बघा! अहो विमान तळावर विमानच नाही आले. फलाईटच कॅसल झाली. मी आमचे मिस्टराना, हयाना म्हटले, बापूंची भेट टाळत होतो ना ? साईबाबा त्यांचे पाठीशी आहेत. आता तरी चला त्यांचे घरी भेटू या. त्यांना अन् बापू असे आम्ही तुमचे कडे आलोय नव्हे बाबांनी खेचून आणलयं! अण्णा म्हणाले, आज आपण बापूकडेच विश्र्वांति घेऊ. साईबाबांचीच तशी इच्छा दिसते. हा प्रकार पाहणारे सारेच साईबंधु भगिनी आश्चर्याने चकित झाले. अन् माझ्या, आमच्या घरांत एकदम चैतन्य आले. पुन्हा पाने मांडली गेली. अण्णांनी थोडा फार प्रसाद घेतला आणि त्याच माध्यमे जणू माझे घरांत "साईवास" झाला होता. सौभाग्यवतीच्या भाविक पुण्याईचा विजय झाला होता. माझ्या सेवा व्रताची अशा प्रकारे सांगता झाली होती. मन अधांतरी साईबाबांस धुंडण्यात समरस होऊन गेले होते. अशी ही भाविक हो. सत्यप्रतिज्ञ हकिगत माझा साईने माझेसाठी घडविले व श्रद्धा-सबुरीचे फळ चाखताना सहज उद्गार निघाले माझे "साई घरां आले".

श्रीसाईबाबांची जीवनमूल्ये

श्री. बा.ना. तळवाडकर
रावळगांव ४२३१०८
जि. नासिक (महाराष्ट्र)

माजे शिरडी ता. कोपरगाव जि. नगर हया गावाचा अमूलाग्र काया पालट श्रीसाईबाबांच्या वास्तव्यामुळे झाला. संतांच्या चरणधुलीचा हा प्रताप आहे. सर्व भारतातून सर्व धर्माची व जातीची माणसं शिरडीला येतात. श्रीसाईबाबांचे पुण्यक्षेत्रात वाहतात. सारे मनस्ताप येथे घालवितात व नव्या मनाने आपापल्या गावी परत जातात. आतां काही सामयिक यात्रा अशा राहिल्याच नाहीत. वर्षभर रोज हया संतप्रामी अेक दिवाळी दसऱ्याचाच आनंद पाहायला मिळतो. श्रीसाईबाबांची जीवनमूल्ये इथे हया गावांत रुजलीत. त्या जीवन तत्वांच्या

सत्वलहरी येथील अवकाशात विलीन होऊन ही भूमी सगुणनिर्गुण रूपाने भारावून गेली आहे. त्या सूप्त तेजोलहरी अनेकांना येथे आकर्षून घेतात. चुंबकीय प्रेमलहरी श्रीसाईबाबांसारख्या चंदनाप्रमाणे झिजलेल्या थोर विभूतीच्या आसमंतातून निघतात आणि मानवी मनाला संमोहित करतात.

तेजात्मसातीकरण

कडूनिंबाच्या झाडाखाली गुरुस्थान आहे हे निश्चित करून श्रीसाईबाबांनी ज्ञानतेज आत्मसात केले. गुरुकृपेचे माधुर्य अेका फांदीच्या गोड पानांमुळे प्रकट झाले हे आश्चर्यच होय.

उन्मार्गगामिनीचे मतपरिवर्तन

साईशिष्य काशीरामास एका कोल्हाटणीने रामोशांच्या तावडीतून वाचवून द्वारकामाशीत आणण्याचे सतकृत्य केले. तिचे मतपरिवर्तन करून तमाशातून अध्यात्मिक लावण्या १ दिवस शिरडीत ती म्हणू लागली. आपणासारखे करिती तात्काळ नाही काळवेळ तया लागी! इतका अधिकार साईबाबांना लाभलेला होता.

मोलकरणीमुखातून उपनिषद

संतकवि दासगणूना गर्व झाला होता. श्रीसाईबाबांनी काकासाहेब दीक्षित ह्यांचे कडील एका मोलकरणीच्या मुखातून उपनिषदाचा संस्कृत भाग त्यांना स्पष्टपणे ऐकवून त्यांचा गर्व कमी केला. रेड्यामुखी वेद बोलविणाऱ्या ज्ञानेशाची किमया त्यांनी साधली. राधाकृष्णमायी नांवाची योगिनी साईबाबांच्या आंगोळीचे पाणी मशिदीच्या पायरीवर सांडायचे त्या पाण्यात ती गडबडा लोळायची. संताची बोधधुळी लागो हया देहकुळी ते असच असतं.

मंगलदृष्टी !

दादा पंडीत नावाच्या एका भटाभिक्षुकाने श्रीसाईबाबांच्या कपाळी गंध लावला साईनाथ शांत बसले. भेदभाव वृत्ती जेथे नाही तेथे साई बाबांची दृष्टी मंगल दिसून येते. अमंगळ भेदाभेद दृष्टी त्यांनी टाकून वैष्णवी वृत्ती धारण केली होती हे सिद्ध होते.

कटोरीत टाकले

पाथरी येथील एका यजुर्वेदीय ब्राम्हण दांपत्याकडे १ फकीर आले. त्यांनी शिधा वगैरे नको म्हणून सांगितले. फकिराच्या इच्छेप्रमाणे हया दांपत्याने फकिराच्या कटोरीत आपल्या ज्येष्ठ मुलाला भिक्षा म्हणून टाकले असे श्रीयाळ चांगुणे सारखे उदाहरण क्वचितच आढळते.

बालक्रीडा

साईबाबा बालकांत खेळत हसत त्यांना पैसे देत. पाटया, फळे लहान मुलांना वाटीत रहायचे. मांडीवर बालकांना घेत. मुलांमध्ये नाचत असत. सर्व धर्मीयांची मुले ते सारखीच मानीत. प्राणीमात्र समान आहेत. सर्वांना समानतेने वागवण्याचा 'कृण्वन्तो विश्वमार्यम!' हा श्रीकृष्ण संदेश त्यांनी स्वतःचे आचरणाने दाखवून दिला. गोदातटाक उद्धरला गेला.

बायजाची ममता

एक साईसेवक तात्या नावाचा होता. त्याच्या आईचे नाव बायजा होते. ती रोज जंगलांत साईबाबांना कालवण भाकरी नेऊन द्यायची. तिने मुलाप्रमाणे त्यांना ममता दिली.

लक्ष्मीचे ९ रुपये

बाहिरोबाच्या बोकरेगांवी दाभाडे पाटील रहात. त्यांना १ मुलगी लक्ष्मी नावाची होती. तिचा विवाह शिरडीच्या तुकाराम शिद्यांशी झाला. तिला साई बाबांनी बंदे ९ रुपये अहेर दिला. लक्ष्मीचे घर व ९ रुपये नवविद्याभक्तीचे प्रतीकच आहे.

रामजन्मोत्सवारंभ

श्रीसाईबाबांनी शिरडीत रामजन्मोत्सव सुरु केला. रामजन्मोत्सवात भगिनी रामाचे पाळणे म्हणू लागल्या. "रामरहीमको अेक मानो" हयाप्रमाणे शिरडीत मशिदीचा उरूस संदल तसा मंदिरात कीर्तन भजन अशा उपक्रमांनी हिंदुमुस्लीमांचे दोघांचे श्रद्धास्थान शिरडी होअू लागले. अशा काही जीवनमूल्यांना अर्थही आहेच.

कुत्र्यांना भाकरी! आणखी बरेचसे!

श्रीसाईबाबा कुत्र्यांना भाकरी खाअू घालीत. आंधळ्या पांगळ्यांना जेवण घालीत. गोडभात, पुलाव, कणकेचे पाणगे, गुळपीठाचे मुटकळे दगडविटांच्या चुलीवर मोठ हंडा ठेवून शिजवीत व गोरगरीबांना दुपारी वाटत असत. अनेक रोग्यांना औषधे देत. अनेकांना आशिर्वाद देअून संततीचा लाभ दिला. अनेकांच्या भूतबाधा घालविल्यात. कॉलरासाथ नदीत पीठ टाकून बंद करण्याचा चमत्कार केला. कीर्तनकारांना आश्रय देत. लावण्यावाल्यांना विदागी देत. खूप जोराची पर्जन्यवृष्टी व वादळ शिरडीत झाले असता 'बंद कर वादळ पाऊस' असे म्हणून बाबांनी लोकांना चकीत केले. आळशांना उद्योगास लावले. ५ घरी भिक्षा मागून खायचे धुनीपुढे चिलीम ओढीत बसायचे. पट्ट, कफनी, घाटी पोषाख तर मातीची

भांडी जेवायला. म्हाळसापती सोनाराने साईबाबांची आमरण सेवा केली. काशीराम शिपी हा निस्सीम भक्त होता. १ चिलीम, १ सुई, १ दोराभेंडोळे, १ टमरेल, १ माठ, १ परळ, १ जाते, १ उखळ व १ चूल अशा ९ वस्तुंचा त्यांचा फकिरी प्रपंच १ जुन्या पडक्या मशिदीच्या भितीजवळ उभा राहिला. त्या शिरडीत आज नवखंड पृथ्वीचे सारे वैभव लोळण घेत आहे. मशिदीचे नाव द्वारका! कृष्णाची झाली आहे वैभवशाली अशी लखलखीत चकचकीत! ९४ वर्षांचे मार्तंड राव नागरे (म्हाळसापती सोनाराचे सुपुत्र) ही सर्व स्थित्यंतरे पाहून चकीत झालेत. किंबहुना सारे जगच चकीत होत आहे. उपासनीबाबांनी 'श्रीसाईबाबा महिम्नस्तोत्रात साईबाबांचा गुरुमहिमा भावपूर्ण रीतीने लिहिला आहे. साकुरीला दत्तमंदिर आहे. साकुरीत शिष्य शिरडीत गुरु अशी २ महान संतांची ही शिरडी साकुरी गांवे फळीवर झोपणाऱ्यांची पणतीच्या उजेडात राहणाऱ्याची, मलीन चिंध्या वापरणाऱ्यांची, उदीवाटणाऱ्यांची स्वर्गीय वैकुण्ठगरी व लक्ष्मीचे मंदिर झालेली आहेत. अशी श्रीसाईबाबांची जीवनमूल्ये लोखंडाचं सोन करणाऱ्या परीसाच्या मोलाची आहेत.

ज्ञानज्यावाचुनी कीर्ती कैसी । मान्यता नव्हे फुकाची । श्रीसाईसमर्थ ॥

'ऐहिक सुखे देणारा एकमेव संत'

क. शुभांगी मधुकर वखारे
४४, जाधव कॉलनी वखारेवाडी,
बेलवली, कुळगाव स्टे. बदलापूर.

माझ्या लहानपणा पासूनच मला परमपूज्य श्रीसाईबाबांच्या भक्तीचा छंद नागला. वडील साईभक्त असल्यामुळे त्यांनी शिरडीहून साईबाबांचे एक मोठे छायाचित्र आणून त्यास सुंदर फ्रेम करून देवघरात सुशोभित करून पूजेसाठी ठेवले आहे. एरवी मी पूजाअर्चा करीत नसे. परंतु साईबाबांचे छायाचित्र घरात नावल्यापासून त्यास दररोज पुष्पे, हार घालणे, गोपीचंदनाचा टिळ लावणे

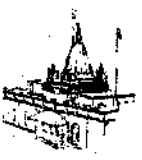

उदवत्ती लावणे व संध्याकाळी न विसरता दीपारती करणे हा माझ्या आवडीचा आपोआपच छंद झाला. त्यामुळे सर्व दिवस अगदी प्रसन्न वाटते. काय गंमत असेल ती असो पण परमपूज्य बाबांनी मला स्वप्नात दोन वेळा दर्शन दिले. माझ्या मस्तकावरून हात फिरवून तुझे कल्याण होईल असा शुभाशीर्वाद दिला. वार्षिक परीक्षा झाल्यानंतर एकदा मी अशीच विमनस्क व निराश होऊन परीक्षेतील यशापयशाबद्दल विचार करीत होते. परीक्षेचे पेपर विशेषतः गणिताचा पेपर कठीण गेला असल्यामुळे मी काळजीत होते. आणि नापास होईन की काय अशी विद्वचना करीत असे. भाविकतेने बाबांना आळवित होते की बाबा मला परीक्षेत पास होऊ दे मी अधिक श्रद्धेने, निष्ठेने आपली पूजाअर्चा करीन, आणि आश्चर्य म्हणजे त्या रात्रीच स्वप्नात येऊन बाबा मला म्हणाले, "बेटा तू घाबरू नकोस". सकाळी उठल्यानंतर मी आईवडीलांना माझे स्वप्न सांगितले. त्यांना खूप आनंद झाला. त्या महान कनवाळू भक्तांच्या सदैव पाठीशी असणाऱ्या प. पू. बाबांनी मला अभय दिले. तो आनंद मी शब्दात वर्णन करू शकत नाही. वडील म्हणाले, तू दररोज बाबांची पूजाअर्चा करतेस त्याचा हा प्रसाद बाबांनी तुला दिला. अशीच तू अधिक श्रद्धेने, निष्ठेने पूजा, भक्ती कर बाबा सदैव तुझ्या पाठीशी असतील या बद्दल खात्री ठेव. थोड्या दिवसांनी परीक्षेचा निकाल लागला आणि मी उत्तीर्ण झालेले पाहून मनोभावे बाबांच्या तसबिरीपुढे उभे राहिले. डोळ्यात आनंदाश्रू, मनात दृढभक्तिये बाबांना वंदन केले. बाबांनीच ही किमया केली. हा अनुभव मी कधीही विसरू शकत नाही. बाबांनी अभय दिल्यानंतर मी जोरात अभ्यासाला सुरवात केली. गणिताचा क्लास सुरु केला, व या वर्षी मी वर्गात तिसऱ्या क्रमांकाचे उत्तीर्ण झाले. याचे श्रेय मी बाबांना देऊन अधिक श्रद्धेने त्यांची भक्ति करते. मी स्वार्थासाठी हे करते अशी कुणी समजूत करून घेईल. पण मनुष्यप्राणी हा मूळातच स्वार्थी आहे. चांगले झाल्यास मी केले व वाईट झाले तर ते प्रारब्धावर ढकलून देण्याची माणसाची प्रवृत्ती असते. परंतु साईबाबांची शिकवणच आपण विसरतो.

कोणतीही गोष्ट निस्वार्थ बुद्धीने, तळमळीने, श्रद्धेने केल्यास यश हमखास मिळतेच. हे शाश्वत सत्य आहे. यदा कदाचित मला अभ्यासात अपयश आलेच तर त्याबद्दल मी स्वतः जबाबदार असेन. ती माझीच चूक असेल. व त्यामुळे पूज्य बाबांवरील माझी श्रद्धा तिळमात्रही कमी होणार नाही. बाबांच्या भक्तीमुळे एक वेगळेच सुख, मानसिक समाधान मिळते. त्याचे वर्णन शब्दातीत आहे. असा अनुभव भक्ताला वारंवार येतो. त्याचे आकलन होणे न होणे त्या त्या भक्तांच्या श्रद्धेवर अवलंबून असेल. खरे भाग्यवान भक्त तेच की जे अविरोधपणे, सश्रद्धतेने निःस्वार्थ बुद्धीने आपल्या दैवताची भक्ती करतात. परमपूज्य साईबाबांच्या भक्तीमुळे भक्ताचे कल्याणच होईल. वाईट कधीही होणार नाही हे बाबांनी सांगितले आहे, व त्याची प्रचिती अनेक भक्तांना आपल्या दैनंदिन जीवनात येत असते. हेच श्रद्धेचे फळ आहे. म्हणूनच बाबांनी सांगितले आहे की, जो जो मज भजे

जैशा जैशा भावे । तैसा तैसा पावे मी ही त्यासी ।। एका साक्षात्कारी, देवतुल्य महान संताचे हे वचन आहे. ते कदापि असत्य नाही. या वचनावर ज्याची ठाम निष्ठा आहे, त्यालाच या वचनाची प्रचिती येईल व सदैव येत राहिल.

परमपूज्य बाबांनी आपल्या निष्ठावंत भक्तांना ऐहिक सुखा बरोबरच आध्यात्मिक उन्नतीचे दान भरभरून दिले आहे. भक्तांच्या ऐहिक सुखाचे लाड पुरविणारा एकमेव संत म्हणजे परमपूज्य साईबाबा. आपण कोणत्याही शहरात, गावात, खेड्यात जा. तेथे ‘साईप्रसाद’, ‘साईनिकेतन’, ‘साईकृपा’, ‘साईधाम’, ‘साईनिवास’ या नावाची निवासस्थाने हमखास आढळतील. हे कशाचे द्योतक आहे कोट्यावधी साईभक्त या पृथ्वीतलावर सर्वत्र विखुरले आहेत. कारण त्यांना या साक्षात्कारी संताची प्रचिती आली आहे. साईबाबांनी त्यांच्या मनोकामना पूर्ण केल्या आहेत. या व्यवहारी जगात स्वार्थी मनुष्य चमत्काराशिवाय नमस्कार करीत नाही. आपल्या पदरी काही देणगी, प्रसाद पडल्याशिवाय देवापुढे मान वाकवित नाही. हे साईबाबांनी चांगले ओळखले होते. म्हणून बाबांनी या स्वार्थी मानवाला कुठल्या ना कुठल्या स्वरूपात चमत्कार दाखवले, व त्यास भक्तीमार्गास लावले. दगडाला श्रद्धेने शेंदूर फासला की देवत्व येते तसाच प्रकार बाबांनी आपल्या भक्तांच्या बाबतीत केला. कुठेतरी माणसाने श्रद्धा ठेवायला हवी. तुमचे आराध्य दैवत कोणतेही असो. परंतु मनोभावे तुम्ही त्या दैवताला शरण जा. त्याचे चिंतन करा. अडलेल्या नडलेल्यांना मदतीचा हात पुढे करा. गरीबांची टिंगल करू नका. तुम्हाला भिकाऱ्यास काही देता येत नसेल तर देऊ नका पण त्याची अवहेलना, उपहास करू नका ही माणुसकीची शिकवण बाबांनी दिली. माणसांना खऱ्या अर्थाने माणसात आणले. आधी केले मग सांगितले ही विचारसरणी बाबांनी स्वतः अंगिकारली व आपल्या शिष्यांना सूचकतेने अंगिकारायला लावली. धन्य ते संतश्रेष्ठ साईबाबा! या महा संतापुढे कुणीही आदराने नतमस्तक व्हावे. माणुसकी, भूतदया, प्रेम, आपुलकी, व्यथितांबद्दल सहानुभूति, गरिबाविषयी कणव हाच खरा धर्म आहे आणि हे आचरण करणाराच परमेश्वराप्रत पोहोचू शकतो हे बाबांनी भक्तांना सांगितले. प. पू. बाबांची ही महान तत्त्वे सर्व धर्मातील लोकांना मान्य आहेत. म्हणूनच, साईबाबा सर्व धर्मांच्या लोकांना वंदनिय, प्रिय आहेत. सर्व धर्मियांचे दैवत ते आहेत हा एक चमत्कार नाही काय? शतकानुशतके असा चमत्कार घडला नाही व यापुढे घडेलसे वाटत नाही. ही किमया फक्त साईबाबांनी केली. म्हणून ते संतांमध्ये श्रेष्ठत्वाच्या उच्चपदावर विराजमान झाले आहेत. सर्वसाक्षी परमेश्वररूप आहेत. माझे सर्व मानवजातीस नम्र आवाहन आहे की या अनंतकोटी ब्रम्हांड नायक राजाधिराज योगिराज परब्रम्ह सच्चिदानंद सद्गुरु साईबाबांचे अन्तःकरणपूर्वक स्मरण करा व आपली जीवननौका सुखरूपपणे आनंदाने पैलतिरी न्या. संकटकाली परमपूज्य बाबा पाठीशी असतील याची खात्री बाळगा.

श्रीसाईबाबांचे गुरुबंधू प्रेम

श्री. दत्ताराम पुंजाजी धुने
विशेष कार्यकारी दंडाधिकारी
३/३७ रमेशचंद्र चिमणलाल चाळ
ताडदेव मुंबई ४०० ०३४.

श्रीदत्तदिगंबराच्या कर्नाटक मधील गाणगापूर उगमस्थानाकडून निघालेले जनसेवेसाठी योगपुरुष गजानन महाराज शोगावला गेले. त्यांनी आपले बसण्याचे ठिकाण वडाचा वृक्ष शोधला तर कोपरगाव तालुक्यात शिरडी या खेडेगावी फकिरी रुपात साईबाबांनी लिबाच्या वृक्षाखाली आपल्या गुरुंचे चिंतन केले तर अक्कलकोट गावी अक्कलकोट स्वामीजी उकिरडयावर राहिले. अशा या विष्णुदेवतेच्या अवतारी पुरुषांनी आपापल्या शक्तीच्या सामर्थ्यावर मनोभावे सेवा केली. अर्थातच त्यांच्या भाविकांची मनोभावे सेवा केली. अर्थातच त्यांच्या भक्तांचा जणू जनसागरच होता. या तीन सत्वपुरुषांचे गुरु म्हणून श्रीपाद वल्लभ दत्तदिगंबर आहेत. शोगावचे गजानन महाराज आपल्या भक्ताला "जा देव तुझे भले करो" असे सांगून आपली उदी देत. तर अक्कलकोट स्वामी सुद्धा ईश्वर तुझे भले करो असे सांगून उदी देऊन आशिर्वाद देत. त्याप्रमाणे शिरडीचे सद्गुरु साईबाबा आपल्या भाविकांना धुनीतील उदी देऊन "अल्ला मालीक भला करेगा" हे सांगत. असे हे तीन गुरुबंधू कधी एकत्र आले याबाबत कुणालाच कल्पना नाही परंतु त्यांची बंधूत्वतेची मने एकरूप झाल्यासारखी मला वाटतात. कारण शोगाव अक्कलकोट वरून शिरडीला येण्याच्या भक्तांना बाबा नेहमी म्हणत. तुम्ही माझ्याकडे कशाला आलात तुमच्याकडे माझे गुरुबंधू सेवेसाठी आहेत तर तुम्ही त्यांच्याकडेच जा. काहीवेळेला तर साईबाबा शोगाववरून अथवा अक्कलकोट वरून येणाऱ्या भक्ताकडे आपल्या बंधूच्या प्रकृतीबाबत गप्पागोष्टी करीत असत.

या तीन सत्वपुरुषांनी कधीही आपल्या भक्तांना गुरु म्हणून मानू दिले नाही. किंवा या भावनेने त्यांच्याकडे पाहिले सुद्धा नाही. साईबाबा तर भक्तांना सांगत "मैं अल्ला मालीक का बंदा गुलाम हूँ। आपल्या सेवेसाठी आलेला हा परमेश्वराचा सेवक आहे. हे भक्तांना माहिती करून जनसेवा ही परमेश्वराची सेवा हे पटवून श्रद्धा आणि सबुरीची शिकवण दिली. साईबाबा हे दुर्बलांचे रक्षक, अंध अपंगांचे आधार, गोरगरिबांचे वाली होते. बाबांनी कित्येक रोग्यांचे मोठमोठे आजार दूर केले. काहीवेळेला तर त्यांनी प्लेगसारखा आजार आपल्या भक्ताला बरे करण्यासाठी स्वतः वर घेतला. बाबांनी आपले आयुष्य लोकांसाठी चंदनासारखे झिजवले.

साईबाबा सकाळ संध्याकाळी गुरुसमाधीत निबवृक्षाखाली बसून मनोभावे आपल्या गुरुंचे चिंतन करित असत. हा त्यांचा दिनकार्यक्रम कधीही चुकत नसे. बाबांच्या पवित्र भक्तीने त्या कडून निबवृक्षाची पाने गोड झाली. त्यात बाबांनी आपल्या सामर्थ्यावर माधुरीकता टाकली.

बाबांनी आपले गुरुस्थान कसे शोधले याबाबतची कल्पना सर्वांनाच आहे. अर्थातच त्या निबवृक्षाच्या झाडाखाली बाबांनी भक्तांना खड्डा खणायला लावला. खड्डा खणल्यावर त्या खड्ड्यात पेटता दिवा, फुले आढळली. तिथेच बाबांनी आपल्या सद्गुरुंचे चिंतन केले ज्याप्रमाणे बाबांची शक्ती अफाट आहे तर बाबांची गुरुभक्ती सुद्धा दाट आहे. पडक्या मशिदीची बाबांनी द्वारकामाई घडविली. आपल्या प्रचंड शक्तीच्या जोरावर चमत्कारातून भक्तीची दुःखे नाहीशी केली.

शिरडी या खेडेगावाला पवित्रता लाभली. बड्या सरकारी अधिकाऱ्यांना आपलेसे केले तर लोकमान्य टिळकांना त्यांचे गीता रहस्य ग्रंथाला शुभाशिर्वाद दिले हा साईचा इतिहास केवढा महान आहे.

शिरडी नगरीत दिवाळीला भक्तगण अधिक प्रमाणात येतात. भावभक्तीने सद्गुरु साईबाबांच्या चरणी विलीन होऊन मनोभावे दर्शन घेतात. द्वारकामाईत समई पणत्या पेटविल्या जातात. प्रत्येक भक्त गोडेतेल बाटलीत घेऊन पणत्यात ओततात. या प्रसन्न वातावरणात साईबाबा ज्या दगडावर बसत तो दगड द्वारकामाईच्या मंडपात ठेवला आहे. मंदिरात पहाटे बाबांना आळविण्यासाठी मधुर सुरात नेहमी प्रमाणेच्या कार्यक्रमानुसार भूपाळी लागते. बाबांच्या मंगलमूर्तीला दूध, गुलाब पाणी आदि सुगंधी पाण्यानी आंघोळ घातली जाते. त्यानंतर भक्तानी आणलेली शाल व बाबांचा पेहराव घातला जातो. पुष्प मालिका अर्पित केल्या जातात तर बाबांच्या समाधीवर गुलाबाची फुले वाहिली जातात. काकड आरती होते. अनेक भक्तगण आरतीत सामिल होतात. अभिषेक, सत्यनारायणाची महापूजा भक्तगण सद्गुरुच्या दरबारी करतात. आपल्या इच्छा आकांक्षा प्रगट करतात. दुपारची शेजारती होते. संध्याकाळी धूपारती होते. त्यानंतर मंदिरा समोरील मंचावर कलाकार आपले अभिनय, गाणी, सुस्वर भजने कितने सादर करतात. हे प्रसन्न रम्य वातावरण दिवाळीत मी शिरडीला जेव्हा जातो तेव्हा मला पहायला मिळते. जणू या देवाच्या दारी स्वर्ग अवतरला असा मला भास होतो.

गुरुं ब्रम्हा । गुरुं विष्णु । गुरु देवो महेश्वरा, शेगावचे गजानन महाराज, अक्कलकोटचे अक्कलकोट स्वामी आणि शिरडीचे साईबाबा यांची समावलेली ही गुरुभक्ती.

काशी ते शिरडी पायी यात्रा

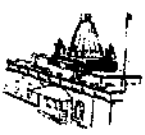
सौ. मीरा संजयानंद
बद्रीनाथ हिमालय

आम्ही बनारसला असताना श्री साईबाबांनी आम्हांला काशी ते शिरडी तुम्ही पायी यात्रा करा ही आज्ञा दिली, व सोबत तीन अटी पाळायला सांगितल्या. हया घोर कलियुगात पैशावाचून सर्वांचे अडते. तिथे आम्हांला श्री बाबांनी पैशाला स्पर्श करायचा नाही अशी पहिली अट सांगितली. दुसरी अट "कुणाकडे मागायचे नाही. तिसरी अट हॉटेलांत खायचे नाही. अशा त्या अटी पाळीत आम्ही छिदवाडा (मध्यप्रदेश) येथे आलो. आता या छिदवाडा शहरात आमची कोणाशी ओळख नाही कि परिचय नाही. मंदिर कुठे आहे, ते पण माहित नाही. किंवा कोणीच सांगेना शोध करता करता एक सत्यसाई बाबांचा भक्त भेटला. त्याने आम्हांला एका शिरडीसाईबाबांच्या भक्ताच्या घरी नेले. त्या ठिकाणी शिरडी साईबाबांचा दरबार भरला होता. हॉल चांगला मोठा होता. समोर श्री साईबाबांची लहान मूर्ती व एक खूप मोठा फोटो होता. आजूबाजूला, सत्यसाईबाबा, ताजुद्दीनबाबा, दादाजी धुनीवाले (खांडवा) आणि इतर मोठे संत त्यांचे मोठमोठे फोटो लावले होते. एका ठिकाणी धूनी कुंड होते. प्रवेश दारापासून धूनि कुंडापर्यंत मधला रस्ता मोकळा होता. रस्त्याच्या एका बाजूला स्त्रिया, दुसऱ्या बाजूला पुरुष बसले होते. धूनि कुंडाच्या समोर तीन पुरुष व स्त्री बसली होती. त्यांनी सर्वांनी श्रीबाबांच्या सारखी डोक्याला कफनी बांधली होती. त्यांच्या पुढे कॅरम बोर्डासारखा तक बोर्ड होता. त्याच्या चारी बाजूला ए, बी, सी, डी, ची २६ अक्षरे लिहीली होती. मध्ये बदामाच्या आकाराची एक लहान तर्बकडी होती. त्याला ते लोक "प्लॅन्चेट" म्हणत होते. आम्ही प्रवेश दारा जवळच बसलो होतो व हा सर्व तमाशा पहात होतो. तेव्हादरम्यान आमच्या नावाचा पुकारा झाला. "काशीसे शिरडी पैदल जाणे वाले सामने आओ. श्रीसाईबाबा बुला रहे हैं।" आणि आमची नावे घेऊन आम्हांला पुढे बोलविले. आम्ही पुढे जाऊन धुनिकुंडा शेजारी बसलो. पुरुष व्यक्ति नाव डॉ. शामता प्रसाद वर्मा, डॉ. मिश्रा, तिसरी व्यक्ती ही मुसलमान असून तिचे नाव मज्जिद चाचा होते व ते छिदवाडाचे तहसिलदार होते. ते एक हिंदू धर्माचे प्रवचनकार होते. रामनवमी किंवा दसऱ्याला त्यांचे रामायण, गीता या विषयांवर सुंदर प्रवचन व्हायचे. हिंदू प्रवचनकार देखिल त्यांच्या पुढे फिका पडायचा. आम्ही हा सर्व तमाशा पहात होतो. इतक्यात त्या प्लॅन्चेटवरची ती प्लेट हलू लागली व पुढे पुढे सरकू लागली व थोड्या वेळांत आम्हाला सांगण्यात आले की, "बाबा म्हणतात तुम्ही काही दिवस येथे थांबा." व डॉ. वर्माकडे तुमची रहायची व्यवस्था केली आहे. डॉ. वर्माने आम्हांला आपल्या पांढऱ्या सफेद अँम्बेसडर मधून घरी नेले. तो फार मोठा बंगला होता. एक मोठा भजन हॉल सजविलेला होता. आम्ही डॉ. कडे

राहिलो. त्या काळातील हा अनुभव आहे. ज्या मज्जिदचाचांवर उल्लेख आला आहे. त्यांच्या घरचा हा अनुभव आहे.

महिना भरचे रोजे चालू होते. ईद जवळ येऊ लागली. तसे मज्जिद चाचा आम्हाला म्हणाले की, "ईदच्या दिवशी माझ्या घरी साईबाबांचे भजन करा. आम्ही सर्वांना विचारले तर कोणी साईभक्त हो म्हणेना. कारण मज्जिद चाचांचे घर मुसलमान मोहल्लात भरवस्तीत होते. चारी बाजूला फक्त मुसलमानच रहात होते. मुख्य रस्त्याला जोडून लहान गल्लीत त्यांचे घर होते. म्हणून कोणी हिंदू तयार होईना. मज्जिद चाचाने हट्ट धरला कि "ईदचे भजन आमच्याच घरी होईल". साई भक्तांमध्ये सर्व व्यक्ति प्रतिष्ठित होत्या. १) डि.पी. सिन्हा, जिल्हा शिक्षणाधिकारी, २) डॉ. वर्मा ३) डॉ. मिश्रा, ४) रेल्वे टि. टि. ई. सक्सेना. छिद्दन बाबू आणि इतरहि सर्व मंडळी मागे पुढे करू लागली.

शेवटी हो नाही करता भजन ठरले. ईद आली, आम्ही सर्व मंडळी संध्याकाळी सात वाजता मज्जिद चाचांच्या घरी गेलो. इतर सर्व मंडळी नेहमी जाणारी येणारी असल्याने त्यांचे काही महत्व व आश्चर्य मुसलमानांना नव्हते. परंतु आम्हा दोघांना हिंदू साधू वेषांत मज्जिद चाचाकडे गेलेले पाहिल्यावर मुसलमान लोकांत कुजबुज सुरु झाली. आम्ही मज्जिद चाचांच्या पुजेच्या खोलीत गेलो. आणि काय बघतो कि "त्यांच्या पूजा गृहांत सिंह वाहिनी जगदंबेची ३ फूट उंचीची मूर्ति होती व हिंदू सर्व देवता विराजमान होत्या. खाली एका मोठ्या चौरंगावर रामायण, गीता व कुराण शरीफ ठेवले होते." धूप उदबत्ती, लोभान जळत होते. तेव्हा मज्जिद चाचा आम्हाला म्हणाले कि "हे माझे पुजागृह आहे. मी माझा रिकामा वेळ येथे बसून काढतो. जगदंबे मातेचा मला साक्षात्कार पण झाला आहे. तेव्हा तुम्ही आता येथे भजन करा." आम्ही सर्व मंडळी बसलो. हार्मोनियम ढोलक सर्व सामान आले. लाऊडस्पीकर, माईक वगैरे लावून झाले. आम्ही साईबाबांची भजने, कव्वाली म्हणायला सुरुवात केली. लाऊडस्पीकरवर आवाज अकून मुसलमान लोक हळूहळू मज्जिद चाचांच्या घरा जवळ बाहेर उभे राहिले. घरात यावयाची त्यांची हिंमत नव्हती. कारण मज्जिद चाचा तहसिलदार होते. आम्ही रात्री दहा वाजता शेजारती करून भजन संपविले. बाहेर जोराचा गोंगाट चालू होता. मुसलमान लोक ओरडत होते. आमच्या नांवाने ते आम्हांला बोलवित होते. तेव्हाद्वयात एका मुलाने आम्हांला सांगितले कि "बाहेर मुसलमान लोक काठ्या घेऊन तुम्हांला मारण्यासाठी गोळा झाले आहेत." तुम्ही ईदच्या दिवशी हिंदू भजन त्यांच्या गल्लीत केले म्हणून ते तुमच्यावर चिडले आहेत. हे अकून क्षणभर आमचे धाबे दणाणले व इतर भजन मंडळी खूप घाबरली व आम्हाला डॉ. वर्मा म्हणाले कि "स्वामीजी आप तो अब पिटे जाओगे। लेकिन हमारीभी हड्डी पसली नहीं बचेंगी। इसिलिये घर चलनेके लिये पहले आप दरवाजेके बाहर निकलो. फिर हम

सब आपके पिछे निकलेंगे।”

मी त्यांना सांगितले कि भजन मज्जिद चाचाने रखा था। पहले उन्हें बाहर भेजो मैं बाहर निकला तो डंडे पहले मुझपर ही बरसेंगे। पहला डंडा मज्जिद चाचा पर ही बरसने दो। भजन उन्होंने रखा था। हमने तो मना किया था।

आता बाहेरचे दृष्य बघून मज्जिद चाचा पण हबकले होते. त्यांच्या कल्पनेबाहेर मुसलमान लोक चिडले होते. आम्ही पण मनातुन घाबरलो. काय करावे ? कसे यांच्या तावडीतून कसे सुटावे यांचा विचार करू लागलो. शेवटी पुन्हा एकदा मंदिरात जाऊन बाबांची प्रार्थना केली, व उदी कपाळाला लावून बाहेर आलो.

इकडे आमच्या मोटारीचा ड्राईव्हर हा मुख्य रस्त्यावर मोटारीतच बसला होता. त्याने हा सर्व प्रकार ओळखला व मोटारीचे दार उघडून मोटारीत बसायची तो वाट पहात होता. आम्ही दरवाज्यांत आलो. बाहेर चिक्कार गर्दी होती. त्यांच्या हातांत काठ्या होत्या. त्यांना ओलांडून जाणे शक्य नव्हते. दुसरे दार पण नव्हते. आम्ही साईराम म्हटले व दोघे जण पायऱ्या उतरून मुसलमान लोकांच्या गर्दीतून जाऊ लागलो. त्यांनी आम्हाला वाट दिली. आम्ही रस्त्यावर येऊन पटकन गाडीत बसलो, व गाडी रस्त्यावरून भरधांव सुटली. आम्ही घरी पोहोचलो आमच्या मागे सर्व मंडळी पण आपापल्या गाडीत निघून गेली.

पुष्कळ वेळ झाला आम्ही बाहेर येत नाही असे पाहून मुसलमान लोकांनी मज्जिद चाचाला बाहेर बोलाविले व आमच्या विषयी विचारून सांगितले कि "उन दोनों को बाहर भेज दो. हम उनको छोड़ेंगे नहीं. तेव्हा मज्जिद चाचा त्यांना म्हणाले कि "वो दोनों अपने घर पहुँच गये हैं। उनको फोन भी आ गया है।" त्यावर मुसलमानांनी विश्वास ठेवला नाही. ते म्हणाले बाहेर जाने का एक ही रास्ता है। जायेंगे तो किस रास्तेसे? क्या आसमानसे उडकर गये? मज्जिद चाचा म्हणाले कि आप लोगोंनेही तो उन्हें रास्ता दिया था। क्या आपको वे दोनो दिखाई नहीं दिये? त्या लोकांना विश्वास बसला नाही. ते म्हणाले, "उन्हें घरमें छुपा दिया है। मज्जिद चाचा त्यांना म्हणाले कि आप मेरा घर बडे शौकसे देख सकते हैं।

आणि मुसलमानांनी त्यांचे ३ मजिल घर शोधले. परंतु आम्ही त्यांना मिळालो नाही. ते फार निराश झाले. तेव्हा मज्जिद चाचा त्यांना म्हणाले कि अल्ला के बंदो का रक्षक अल्लाही होता है। आप उनको बुरी नियतसे मारने पर तुले थे। अल्लाकी मेहरबानी से वह घर पहुँच गये। और आप अपने बुरे कारनामों में कामयाब नहीं हुये। इतके अकून ते मुसलमान खाली माना घालून आपापल्या घरी निघून गेले. व ही गोष्ट आम्हाला मज्जिद चाचांनी दुसऱ्या दिवशी सांगितली. ही गुरु कृपा आहे हे फक्त जाणणारा पाहिजे.

बाबांनी जीवदान दिले

श्री. किरणकुमार मनोहर नाईक

बंगला नं. २२ जेधेनगर

बिबवेवाडी पुणे ४११ ०३७.

हा लेख लिहिण्यापूर्वी माझे सद्गुरुराय बाबा याचे चरणी विनम्र नमस्कार.

ज्या संकटातून बाबांनी मला वाचविले त्याबाबत पुढे लिहितो. परंतु तत्पूर्वी थोडेसे बाबाविषयी लिहित आहे. खंडोबाच्या देवळापाशी चांदभाईच्या भाच्याच्या लग्नाच्या वरातीबरोबर बाबा शिरडीस आले. म्हाळसापतींनी त्यांना पाहिल्या बरोबर "आवो साईबाबा" या शब्दांनी स्वागत केले. त्याचवेळी शिरडीचे व पर्यायाने भारताचे भाग्य उदयास आले. कारण पृथ्वीतलावर अशा प्रकारचे दैवत सापडणे विरलेच बाबांनी त्यांचे हयातीत कित्येक भक्तांची संकटे दूर करून कल्याण केले व आज सुद्धा देहधारी नसताना भक्तांच्या हाकेला ते त्वरीत धावून येतात. सर्व धर्मात दैवते प्रसन्न होण्यासाठी जाचक स्वरूपाची बंधने पाळली जातात. कडक उपास, वेळ प्रसंगी मुक्याप्राण्यांचे बलीदान, ठराविक पद्धतीचीच पूजा अर्चा, विशिष्ट प्रकारचेच नैवेद्य असे अनेक प्रकार करावे लागतात. परंतु साईमहाराजांना कोणत्याच प्रकारचे उपासतापास अथवा कसलेच बंधन आवश्यक नसते. साईमहाराजांना आवश्यक असते फक्त "श्रद्धा." महाराजांकडे श्रद्धेने येणाऱ्या सर्वच भक्तांचे अति उच्च प्रतीचे हीत झाले आहे. महाराजांचा अवतार लोकांच्या उद्धारासाठी होता.

तेव्हा वाचकहो शिरडीस बाबांचे दर्शासाठी जाताना आपल्या मनोकामना अथवा संकटे बाबांपुढे विशद करता संपूर्णपणे त्यांना शरण जाऊन "सद्गुरु" म्हणून संबोधून संपूर्णपणे श्रद्धा टाका.

बाबांची समाधी व बाबांनी हयातीत पेटवून ठेवलेली धुनीमाई आज पृथ्वीतलावर सर्वश्रेष्ठ आहे. धुनीमाईतील "उदी" सर्व प्राणीमात्रांना सजीवनीच आहे. वर्षापूर्वी मी मुंबईस माझे बहीणीचे लग्नानिमित्त गेलो असता काही कारणाने ग्रॅटरोड ते वांद्रे दरम्यान लोकलने प्रवास करावा लागला. ग्रॅटरोड येथे लोकलमध्ये चढल्यावर गाडी सुरु होताच भान हरपून मला अस्वस्थ वाटू लागले. सुरवातीस थोडेसे अस्वस्थ वाटल्यावर अस्वस्थतेचे प्रमाण फारच वाटू लागले. क्षणातच मला काहीतरी होऊन जागीच बेशुद्ध पडेन असे मला वाटू लागले. गाडी "महालक्ष्मी" स्टेशनवर आल्यावर कसाबसा धीर करून मी उतरलो व स्टेशनच्या बाहेर येताक्षणीच दारातच टॅक्सी उभी होती त्या टॅक्सीत बसून टॅक्सी ड्रायव्हरला टॅक्सीचा वेग जोरात घेण्यास सांगितले कारण वांद्रे येथे जाण्यास फारच वेळ लागणार होता. टॅक्सीत सारखा बाबांचा धवा करीत होतो व या संकटातून

सहीसलामत बाहेर पडण्यास विनवित होतो. बहीणीचे घरी आल्यावर थोडासा आराम केला व काही क्षणातच पूर्ववत मला बरे वाटले.
केवढी ही बाबांची अगाध लीला.

साईनाथास

माथ्यावरती ओझे दिलेस
पाऊले जड झालीत रे ॥
गात्रे गात्रे विकल जाहली
नेत्र लागले पैलतीरी रे ॥
पाहुण्यापरी जगात आले
आपुल्या घरी कधी जाणे रे ॥
जाणे येणे तूची जाणे
आपण रंगभूमीचे बाहुले रे ॥
कर्तव्याचे ओझे घेवून
इथे तिथे मी फिरते रे ॥
आयुष्याला नसेच दोरी
पतंगापरी भिरभिरते रे ॥
गर गर गर चक्र काळाचे
आपणा भोवती वेढले रे ॥
काळ चालता पुढे पुढे अन्
आपण आपणातच गुंतलो रे ॥
सोडवू जाता गुंता गुंत
अधिकच पक्क्या गाठी होती रे ॥
मी पणाची पांघरून शाल
अभिमानाचे कोंब फुलले रे ॥
कोश फोडूनी जो बाहेर येतो
तोची एकात्मा मुक्तची रे ॥
होता मुक्त रहातो फक्त
साईनाथ आपुल्या जवळी रे ॥

सौ. नीता उल्हास जाधव
६२९, सरेकर आळी
महाड, रायगड

शाम्याच्याही अगोदर

श्री. अनिल पंडित

३६ नंदनवन कॉलनी,
माणिक वाग रोड,
इन्दौर (म. प्र.)

"शाम्याच्या ही अगोदर येतो" ह्या वाक्याची प्रचिती मला माझ्या रोजच्या जीवनात येत असते. माझी फिरतीची नोकरी असते, ज्या बसमध्ये मी प्रवास करित असतो, त्या बसमध्ये श्री साईनाथांचा फोटो लावलेला असतो. कधी-कधी एस.टी. मध्ये जागा न मिळाल्याने किंवा काही कारणाने एस.टी. निघून गेल्याने इतर गावी कंपनीच्या कामासाठी टूकने पण जावे लागत असे. त्या टूक मध्ये पण बाबांचा आशिर्वादाचा स्टीकर लागलेला असतो, व त्यावर "अल्ला सबका मालिक है" असे लिहिलेले दिसल्यावर कंठ दाटून येतो.

बऱ्याच वेळा मेटाडोरने पण प्रवास करावा लागतो त्यांत झाडूहरच्या समोरच्या बाजूला बाबांची सुंदरशी मूर्ती ठेवलेली दिसते. तेव्हा डोळ्यातून अश्रु येण्यास वेळ लागत नाही.

कित्येक वेळा अनोळखी व्यक्तीशी बोलतांना त्याच्या हाताच्या बोटांमध्ये बाबांची आंगठी पाहण्यास मिळते तर कधी-कधी जवळच्या मित्राच्या गळ्यात बाबांचे पांढरे चकचकित लॉकेट दिसते, तेव्हा अंतरभाव दाटून न आल्यास आश्चर्यच.

कंपनीच्या कामानिमित्त डॉक्टरच्या क्लिनिक मध्ये बऱ्याच वेळा जाण्याचा प्रसंग येतो तेव्हा समोरच बाबांचा फ्रेम केलेला व पुष्पहाराने वेष्टिलेला आशिर्वाद फोटो दिसतो व मस्तक बाबांपुढे नम्रतेने झुकते.

बऱ्याच वेळा एस.टी. कंडक्टरला पैसे देताना त्याच्या बॅगवर बाबांचा पेंट केलेला फोटो दृष्टीस पडतो व त्यावर "अगर आप मेरी ओर देखेंगे मैं आपकी और देखूंगा।" ही ओळ नजरेच पडते, व यात्रा सफल होणार ह्याची मनोमन साक्ष पटते.

श्री. हेमाडपंतानी श्री साई सच्चरित्रांत वर्णन केलेल्या गोष्टींचा अनुभव माझ्या रोजच्या जीवनात मला पाहण्यास मिळतो, व "जेथे तू जातो तेथे मी तुझा सांगाती" ह्याचा अनुभव येतो. श्री दाभोलकर उर्फ हेमाडपंतानी श्री साई सच्चरित्रात वर्णन केलेली घटना अशा प्रकारे आहे.

एकदा माधवराव देशपांडे उर्फ शामा ह्यांना गया, काशीयात्रा करण्याची इच्छा झाली. त्या प्रमाणे माधवराव बाबांची परवानगी मागण्यास गेल्यावर बाबा

माधवरावांना म्हणाले कि, तुझा तीर्थ यात्रा करण्याचा विचार फार चांगला आहे, माझा तुझ्या ह्या यात्रेला पूर्ण आशिर्वाद आहे.

जातोस तर जा पण एक गोष्ट लक्षात ठेव कि, शामा मी तुझ्याही अगोदर येईन, आणि खरोखर बाबांनी माधवरावांना दिलेला आपला शब्द अक्षरशः पाळला. तो असा कि, जेव्हा माधवराव गयेला पोहचले तेव्हा एका गयावळाच्या घरात माधवरावांनी प्रवेश करता क्षणी त्याच्या खोलीत माधवरावांना बाबांचा फ्रेम केलेला फोटो दिसला जो कि, माधवरावांनी त्या गयावळाला काही वर्षांपूर्वी तो गयावळ शिरडीत बाबांच्या भेटीसाठी आला असतांना पूजे करीता दिला होता व बाबांची भेट घडवून दिली होती. ह्या गोष्टीचे माधवरावांना त्यावेळेस विस्मरण झाले व बाबा आपल्याही आधी येथे येऊन पोहचले हे प्रत्यक्ष पाहून अक्षरशः ढसा ढसा रडू लागले.

श्री साई भक्तांनो मला देखील माधवरावांप्रमाणे माझ्या रोजच्या जीवनांत पावलो पावली बाबांची प्रचिती अनुभवास येते व बाबांच्या अस्तित्वाचा आनंद लुटण्यास मिळतो.

माझ्या प्रमाणे इतर साईभक्तास देखील हा आनंद मिळावा ही श्री साईनाथांच्या चरणी प्रार्थना करीत आहे.

शेवटी हेच म्हणावेसे वाटते कि, "बाबा घडो तुझे नामस्मरण व्हावी न इतर आठवण दिसो, तुझे रूप निरंतर इतर काहीही ना दिसो".

साईबाबांचे सरळ - सोपे तत्त्वज्ञान

श्री. मुकेश म. कामत
कामत निवास वाडगांव फाटा
ता. अलिबाग - रायगड

महाराष्ट्रामध्ये संताची पुजा सतत होत आली आहे. महाराष्ट्र ही जशी प्रतापी शूर वीरांची भूमी आहे तशीच ती संताची भूमी आहे. या भूमीचे पावित्र्य आणि मांगल्य शूर, प्रतापी, वीर पुरुषानी मनगटाच्या जोरावर, तलवारीच्या खणखणाटाने जसे लढाया जिंकून राखले आहे तसेच ते नाना प्रांतात जन्म घेतलेल्या नाना धर्माच्या जातींच्या व पंथाच्या संत महंतानी देखील आपल्या अमृततुल्य वाणीतून बाहेर पडलेल्या विचारधनाने राखले आहे.

नदीचे मूळ व ऋषीचे कुळ विचारू नये असे म्हणतात. साईबाबांच्या विषयी असेच म्हटले पाहिजे. कारण साईबाबा यांच्या जाती धर्माविषयी लोकांत वाद आहे. कुणी त्यांना हिंदु मानतात तर कुणी त्यांना मुस्लीम मानतात. पण एक मात्र निर्विवाद आहे की, श्री साईबाबा हे थोर संत होऊन गेले आहेत.

दुष्काळी अहमदनगर जिल्हयातील शिरडी सारख्या लहानशा गावात साईबाबांनी अलौकिक कार्य केले. वास्तविक शिरडीचा भाग हा वैराण भाग पण साईबाबांनी आपल्या जिवीत कार्याने या भागाचे नंदनवनच बनविले. शिरडी येथे साईबाबा कुठून आणि केव्हा आले हे कळायला मार्ग नाही पण या भागात येऊन त्यांनी आपले वास्तव्य केले व

'जे का रंजले, गांजले, त्याशी म्हणे जो आपुले ।
तोची साधु ओळखावा । देव तेथेचि जाणावा' ।।

या संत तुकाराम महाराजांच्या उक्तीला ते सार्थ ठरले!

शिरडीतील गरीब, दुबळ्या जनतेला साईबाबांनी आपल्या अमूल्य अमूल्य वाणीचे संजीवन दिले. स्वच्छतेची शिकवण दिली. श्रमाचे धडे दिले. सकाळी उठावे, अवती भोवतीचा परिसर हातात केरसुणी घेऊन स्वच्छ करावा, ईश्वराचे मनोभावे स्मरण करावे, भजन करावे, नंतर भिक्षा मागावी, भिक्षेत जे दाणे मिळतील ते स्वतः दळावेत, त्यांची खिचडी स्वतःच तयार करावी आणि स्वतः खाता खाता प्रसाद म्हणून इतरांनाही वाटावी. असा साईबाबांचा दिनक्रम होता. बाबांच्या या दिनक्रमाचा भोळ्याभावड्या गरीब जनतेवर मोठा प्रभाव पडला व सारी जनता बाबांच्या या दिनक्रमाचे अनुकरण करू लागली. लोकांची घरेदारे, अवती भोवतीचा परिसर इतकेच काय पण संबंध शिरडी देखील स्वच्छतेचे माहेरघर बनली. लोकाना नकळतच श्रमाची शिकवण मिळाली. स्वावलंबनाची शिकवण मिळाली. बाबांनी अनेक ठिकाणी झाडे लावली. स्वतःच्या वास्तव्याच्या ठिकाणी झाडे सुंदरशी बाग निर्माण केली. लोकांनी सुद्धा आपल्या घराभवती बागा निर्माण केल्या. त्यामुळे शिरडीतील रोगराई दूर पळाली. लोकांच्या स्वकष्टाने दुष्काळही हटला.

साईबाबांनी गरीब-श्रीमंत यांना जवळ केले. कुणी मोठा नाही, कुणी छोटा नाही. सारी ईश्वराची लेकरे आहेत, सर्वांनी प्रेमाने सहकार्याने वागले पाहिजे अशी शिकवण दिली. जातीजमातीतील वैरभाव सर्व धर्मांच्या, पंथांच्या जातीच्या लोकांना जवळ करून त्यांनी नष्ट केला. वर्णभेद आणि वर्गभेद यामुळे मिटले गेले. सर्वांत समभाव आपोआपच निर्माण झाला. समतेची महान शिकवण मानवतेची सेवा करता करताच साईबाबा देऊन गेले.

आपल्या दरबाराजवळ साईबाबांनी तुळस व सबजा शेजारी शेजारी लावला. ते मंदिरात जात व मशिदीतही जात. त्यांच्या या कृतीने धार्मिक एकता निर्माण झाली. राम-रहिम जवळ आले. एक उदाहरण देतो—

शिरडी येथील साईबाबांच्या समाधीपाशी कडुलिंबाचे एक झाड आहे. त्या झाडाचा पाला साखरेसारखा गोड लागतो. त्याचा रस दुधासारखा निघतो. आपल्या समदृष्टीने साईबाबांनी त्या झाडाच्या प्रतीकाने समाजातील कटुता घालवून समाजात साखरेसारखा गोडवा निर्माण करता येतो हे दाखवून पटवून दिले.

पशुपक्ष्यांशी व प्राणीमात्रांशी बाबा एकरूप झाले होते. जनावरावर प्रेम करा, दया करा, त्यांची सेवा करा. असे बाबा नेहमीच सांगत असत. कुत्री, मांजरे, गाईवासरे यांच्या विषयी बाबांना अतिशय प्रेम वाटे. त्यांच्या संगतीत ते नेहमीच रमत असत. याला कारण त्यांच्या मानसिक शक्तीचा विकास! ज्यांच्या मानसिक शक्तीचा विकास होतो तीच माणसे समाज कल्याण साधू शकतात.

'जो माझ्याकडे ज्या दृष्टीकोनातून पाहील त्याला तसे फळ मिळेल.' असे बाबांनी एके ठिकाणी म्हटले आहे. याचा अर्थ असा नव्हे की, लोकांनी विभूतीपूजक बनून बाबांच्या भजनी लागावे. याचा अर्थ अगदी सोपा आहे आणि तो असा की— तुम्ही कुणाकडेही सद्भावनेने पहा. सद्विचाराने जा. तुमचे भले होईल. 'जशी दृष्टी तशी सृष्टी' या म्हणीप्रमाणे शुद्धाचरणाने स्वतःचे हित ज्याला त्याला करून घेता येते.

गरीब-श्रीमंत यांनी भेदाभेद विसरून एकत्र यावे. ब्राम्हण-शुद्र यांनी एकाच पंक्तीला बसावे. स्वकष्टाने मिळवावे. स्वतःबरोबर त्याचा इतरांनाही लाभ घेऊ द्यावा. प्राणीमात्रावर दया करावी. प्रेम करावे. स्वच्छतेचे व्रत घ्यावे. वृक्षवेली लावाव्यात, वाढवाव्यात. धर्मभेद, पंथभेद न मानता साऱ्यांनी समतेने वागावे. मानवाने मानवाची सेवा करावी. विभूतीपूजा करू नये. अशी अगदी साधी, सोपी व सरळ शिकवण साईबाबांनी आपल्या वागणुकीने लोकांना दिली आहे.

'साईबाबा' या शब्दात स + आई असे शब्द आहेत. आईसह आलेले बाबा ते साईबाबा! साईबाबांनी मातृपितृ प्रेमानेच साऱ्यांना जवळ केले. त्यांच्या समस्या सोडविल्या. त्यांना दिलासा दिला. दिव्य प्रेम, शक्ती, अथांग करुणा त्यांनी महाराष्ट्र भूमीत साकार केली. श्रद्धा आणि सबुरीच्या मार्गांनी त्यांनी साऱ्यांच्या जीवनाला स्पर्श केला म्हणूनच—

शिरडीमें संत साईनाथ की होती है आरती ।

गाते है सब भारती । हिंदु-मुसलमान-पारशी ।।

सर्व जातीचे, धर्माचे पंथाचे लोक एक दिलाने भक्ती भावाने साईबाबांची शिकवण आचरणात आणून त्यांची आरती सतत गात रहाणार आहेत.

श्रीसाईबाबांना माझे कोटी कोटी प्रणाम !

श्रीसाई समर्थ ! श्री साई समर्थ !

छोट्या साईभक्तांसाठी

एक श्रेष्ठ संत - श्री नरहरी सोनार

श्री. संत नरहरी महाराज हे संत नामदेव, संत तुकाराम, संत ज्ञानेश्वर, गोरा कुंभार याच श्रेणीतील विठ्ठलाचे परमभक्त होऊन गेले. श्री नरहरी महाराज यांचा जन्मच मुळी श्री क्षेत्र पंढरपूर येथे झाला.

नरहरी महाराजांचे वडिल त्यांच्या लहानपणीच स्वर्गवासी झाल्यामुळे अुदरनिर्वाहाची जबाबदारी बालवयातच त्यांच्यावर पडली. त्यांनी वडिलोपार्जित सोनार कामाचा धंदा पुढे चालविला. त्यांचे धंद्यातले कसब लोकविलक्षण होते. त्यावेळी त्यांच्या सोनार कामाबद्दल अितकी प्रसिद्धी होती की सर्व पंढरपूरातच नव्हे पण आजूबाजूला ५० कोस अंतरांत त्यांच्या सारखा कसबी कारागीर नव्हता. अितका नांवाजलेला कलाकार असूनसुद्धा हा फार प्रामाणिक सोनार होता. त्यांचा व्यवहार फार चोख असे म्हणून पंढरपूरातील तसेच आजूबाजूचे लोक आपले सुर्वणालंकार त्यांच्याकडून करून घेत.

श्री नरहरी महाराज हे लहानपणापासूनच श्री शंकराचे परम अुपासक होते. सकाळी अुठल्यानंतर शिवाची यथासांग पूजा केल्यानंतरच ते कामाला सुरुवात करीत. काम करीत असतानासुद्धा ते मुखाने शिवनामाचा जप करीत असत. अेका शिवशंकराशिवाय त्यांना दुसरे दैवत वर्ज्य असे.

पंढरपूरात अितकी वर्षे काढली तरी त्यांनी विठ्ठल मंदिराच्या पायरीचेसुद्धा दर्शन घेतले नव्हते. मग श्री विठ्ठलाचे दर्शन दूरच! अेकदा काय झाले की अेका सावकाराला पांडूरंगाच्या कृपेने २० वर्षानंतर पुत्ररत्नाचा लाभ झाला. त्याआधी त्याने पांडूरंगाला नवस केला होता की जर मला मुलगा झाला तर मी तुला सोन्याचा कटिदोडा वाहीन. सावकाराला मुलगा झाल्यानंतर नवस फेडण्यासाठी त्याने सोनाराची चवकशी केली. त्याला असे आढळून आले की हे काम करण्यासाठी नरहरी सोनाराशिवाय दुसरा योग्य कलाकार नाही.

सावकार मूळातच खूप श्रीमंत होता व त्यात श्री विठ्ठलच त्याच्या नवसाला पावलेला! त्याला पैशाची पर्वा नव्हती. तसेच नरहरी महाराजांच्या प्रामाणिकपणाची ख्याती त्यालाही कळली होती. म्हणून तो लगबगीने महाराजांच्या दुकानावर गेला. सावकाराने महाराजांना कटिदोड्याच्या बाबत पूर्वीपठिका कथन केली. तसेच त्याला कितीही खर्च आला तरी तो देण्याचे मान्य करून त्यांना कटिदोडा बनविण्यासाठी विनंती केली.

नरहरी महाराजांनी त्याची विनंती अैकून घेतली व नंतर त्या सावकाराला शांतपणे कटिदोडा बनविण्यास असमर्थ असल्याचे सांगितले. त्यांनी 'सदरील' काम

दुसऱ्या सोनाराकडून करवून घ्या असे सांगितले. सावकार मनातून दुःखीकष्टी झाला. श्री विठ्ठलाचे हे काम कसबी कारागिराकडूनच करून घ्यावयाचे हा त्याचा संकल्प! नरहरी महाराजांच्या नकारामुळे त्याच्यापुढे मोठा पेच निर्माण झाला. तरीही सदरील काम नरहरी सोनाराकडूनच करून घेण्याचा त्याने मनाशी संकल्प केला. मनातल्या मनात त्याने श्री विठ्ठलाचे स्मरण केले व श्री नरहरी सोनारानेच हे काम करावे व त्याप्रमाणे त्यांचे मन बळवावे अशी मनोमन प्रार्थना केली.

श्री नरहरी महाराजांना सावकाराने सांगितले की आपण म्हणता त्याप्रमाणे मी आता दुसऱ्या सोनाराकडे जातो, पण तत्पूर्वी मी आपणास अशी विनंती करतो की हे काम आपण का बरे नाकारता? आपल्या कौशल्याला सुयोग्य असलेले हे काम आपल्याशिवाय दुसरा कोणीही करू शकणार नाही हे आपणासही माहित आहे. आपण नकाराचे कारण सांगितल्यानंतर मी दुसरीकडे प्रयत्न करीन. सावकाराचे हे कळकळीचे बोलणे ऐकल्यानंतर नरहरी महाराजांनी सांगितले की मी श्री शिवशंकरांचा निस्सीम अुपासक आहे. श्री शंकरांच्या दर्शनाशिवाय अितर कोणत्याहि देव देवतांचे दर्शन या आयुष्यात मी आतापर्यंत घेतलेले नाही. कटिदोड्याचे माप घेण्याकरिता मला विठ्ठलाचे मंदिरात यावे लागणार व मला ते शक्य नाही.

सावकाराने नरहरी सोनाराचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतले नंतर त्याने त्यावर अेक तोड सुचविली. सावकार म्हणाला. तुमची अडचण योग्यच आहे. पण मी स्वतःच देवळात जाऊन विठ्ठलाच्या कंबरेचे माप आपणास आणून देतो. मग तर आपली अडचण असणार नाही.

नरहरी महाराजांनी या तोडग्यास मान्यता दिली. सावकार मोठ्या हृषाने मंदिरात गेला व योग्य ते माप घेऊन नरहरी महाराजांच्या स्वाधीन केले. कटिदोड्यास लागणारे सोने व अितर रत्ने नरहरी सोनाराकडे सुपूर्द करून तो कटिदोडा पूर्ण होण्याची वाट पाहू लागला.

आठवड्यातच कटिदोडा पूर्ण झाला. सर्व कौशल्य पणाला लावून बनविलेला तो कटिदोडा फारच सुंदर झाला होता. त्याचे कलापूर्ण व नाजूक नक्षीकाम व सोन्याची झळझळी पाहून त्या सावकारास अत्यानंद झाला. केव्हा अेकदा हा कटिदोडा घालून श्री विठ्ठलाचे मनोहर रूप पहातो असे सावकारास होऊन गेले. त्याने योग्य ती मजूरी देऊन व वर मोठे बक्षिस देऊन सोनाराच्या कामाचा यथायोग्य गौरव केला.

तो कटिदोडा घेऊन सावकार विठ्ठलाच्या मंदिरात गेला व कटिदोडा घालून पाहू लागला. पण आश्चर्य! कटिदोडा घट्ट होऊ लागला. परत नरहरी सोनाराने तो युक्तीने थोडा मोठा करून दिला परंतु नंतर घालून पहाताच तो सैल झाल्याचे

आढळले. अकंदर पाच सहा वेळ हा प्रकार झाला. कधी घट्ट तर कधी सैल. सावकार दुःखी अंतःकरणाने नरहरी महाराजांकडे आला व स्वतः येअून योग्य त्या मापाचा कटिदोडा करून देण्याची विनंती केली.

सावकाराच्या दुःखी चेहऱ्याकडे पाहिल्यानंतर नरहरी महाराजांना वाईट वाटले व ते म्हणाले, तू माझे डोळे बांधून जर मंदिरात नेशील तर मी तुझ्याबरोबर घेईन. सावकाराने सांगितल्याप्रमाणे डोळे बांधून त्यांना मंदिरात नेले. त्याच स्थितीत माप घेण्यासाठी विठ्ठलाच्या कंबरेस त्यांनी चाचपले. मूर्तीच्या कंबरेस त्यांनी अंदाजाने हात लाविला पण काय आश्चर्य! त्यांना त्या ठिकाणी नागाचा फणा हातास लागला. नंतर त्यांचा हात खाली आल्यावर त्यांच्या हातास शंकरांच्या पिडीचा स्पर्श जाणवू लागला. आपल्या परम प्रिय दैवताचा हा स्पर्श जाणवताच त्यांनी ताडकन आपल्या डोळ्यावरची पट्टी काढली. मनात म्हणाले की, मी किती हतभागी आहे. माझ्या देवासमोर मी काय आंधळा होअून बसलो आहे. झटकन त्यांनी डोळे अघडताच त्यांना श्री विठ्ठलांच्या मूर्तीचे दर्शन झाले! लगेच त्यांनी डोळे मिटून घेतले व चाचपण्यास सुरुवात केली. परत हातास शंकराची पिडी लागली. तीन चार वेळा हा प्रकार झाल्यानंतर मात्र त्यांनी श्री विठ्ठलाच्या पायावर डोके ठेविले. श्री विठ्ठल प्रसन्न झाले व त्यांनी दर्शन देअून म्हणाले, अरे वेड्या! शिवशंकर व पांडूरंग हे अेकच आहेत! आम्ही कोणी वेगळे का आहोत? तुझा भ्रमनिरास झाला हे चांगलेच झाले. तू तर माझा परमप्रिय भक्त आहेस!

नरहरी सोनाराने वर पहाताच त्यांचा द्वैतभाव कोठल्या कोठे पळाला. त्याच क्षणी कधी सैल तर कधी आवळ होणारा कटिदोडा देवाला बरोबर बसला.

— बाबा पाठी त्याला कशाची भीती —

कुंदा कृ. संत

"यशोदा" रामवाडी नौपाडा ठाणे २

अनेक वेळा संकटे येतात पण त्यावेळी पू. साईबाबा धावून येतात असा आमच्या घरचा अनुभव आहे. आम्ही घरात सर्वजण पू. साईबाबा यांचे नामस्मरण करीत असतो.

अेक प्रसंग सांगावासा वाटतो तो असा.— मे महिन्यातल्या अेका गुरुवारी दुपारच्या वेळी मी व माझी मैत्रीण स्मिता घरात उकडत असल्याने अंगणात झाडाखाली पलंगावर बसून गप्पा मारीत होतो. ते झाड आंब्याचे होते. आम्ही गप्पात इतके रंगून गेलो होतो की माझा दोन वर्षे वयाचा मामेभाऊ व त्याची

थोरली सात वर्षांची बहीण केव्हा आले व आमचे शेजारी बसले कळलेच नाही. त्यात ती छोटी मुलगी तेथून कुठेतरी पळाली. शेजारी खेळत असावी. माझा तो छोटा भाऊ मात्र पलंगावरच बसून होता.

शेजारी दत्तमंदिरात श्री साईबाबांची मूर्ती स्थापन केलेली आहे. आम्ही रोज दर्शन घेतो.

थोडा वेळ गप्पा झाल्यावर कंटाळा आला म्हणून मी व स्मिता जरा थोडे फिरावे म्हणून उठलो व चारच पावले मी चालत गेले असता 'कडाड कड' असा भयंकर आवाज झाला आणि मागे पाहिले तो आंब्यांचा सात आठ सेंटिमीटर लांबीच्या गर्द पानांनी डवरलेल्या फांद्या खाली आल्या होत्या. माझी मैत्रीण तर फांद्यांमध्ये पानांच्या खाली झाकून गेलेली होती. माझा मामेभाऊ स्वप्नीलही तेथेच होता. फांद्या पलंगावर पडल्यामुळे मी तर घाबरून गेले. ती संध्याकाळ फार कठीण अशी मला वाटली. धावत जाऊन मी फांद्या जरा बाजूला ओढू लागले तर स्वप्नीलच्या दोन बाजूला फांद्या पडलेल्या पण तो अगदी मजेत लोळत पडला होता. तेवढ्यात घरातून सर्वजण बाहेर आले व त्यांनी सर्व फांद्या अलगत वर उचलून बाजूला टाकल्या आणि काय आश्चर्य त्याखाली स्मिता दिसली. तिला थोडेसे खरचटले होते तेवढेच. तीही हसत उठून बाहेर आली. सर्वांचे डोळे आनंदाश्रूनी भरून आले. माझे बाबांनी हात जोडून प्रार्थना केली "हे साईबाबा, आजचा प्रसंग तुमचेमुळे टळला.

फांद्यांच्या कडकडांटामुळे तर आम्ही घाबरून गेलो होतो. तुम्ही पाठीशी आहात म्हणून बरे नाहीतर काय झाले असते कल्पनाच करवत नाही.

'साईनाथ तारी त्याला कोण मारी' भारावलेल्या स्थितीत श्री साईबाबांची मूर्ती दृष्टीसमोर आली. त्यांचीच ही सारी कृपा. मला तर बाबांचे वचन आठवले.

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून ।

तरीमी धावेन भक्तासांठी ।।

आमचे घरात आम्ही रोज श्री साईबाबांचे स्मरण व नामजप करतो. त्यांची उदी लावतो त्यावेळी आठवते बाबांचे रूप. ते सांगतात 'भिऊ नकोस मी पाठीशी आहे'.

“नित्य मी जिवंत जाणा हेची सत्य”

श्री. चंद्रकांत पोटदार

८१/सी. चंद्रलोक सोसायटी

मांजलपूर - बडोदा - ११.

आजच्या ह्या धावपळीच्या जीवनांत कधी कुठे केव्हा काय होईल हे सांगता येत नाही. जीवनात असे काही दुःखद प्रसंग, अडचणी येतात. त्यावेळी सामान्य माणसाला फक्त परमेश्वर त्याला त्या प्रसंगातून निभावून नेतो. श्री साईबाबा आज देहानें जरी नसले तरी कुठल्या ना कुठल्या तरी रूपाने त्यांची भक्तांवर कृपा आहे, आशिर्वाद आहेत.

श्री साईबाबांचा मला आलेला अनुभव असा— ता. ३० एप्रील १९८५ रोजी मी माझ्या मित्राबरोबर स्कूटरवरून नोकरीस जात असतांना रस्त्यांत एम्.टी. बसने पुढून स्कूटरला धडक दिल्याने अपघात झाला. अपघात सकाळी साडे आठ ते पावणे नऊच्या सुमारास झाला. श्री साईच्या कृपेने आम्हास जास्त दुखापत झाली नव्हती. खरोखर साईबाबांनी आम्हाला मोठ्या अपघातातून वाचविले होते. स्कूटरचा चेंदामेंदा झाला होता. मला हॉस्पिटलमध्ये दाखल केले होते. सर्व तपासणी झाल्यानंतर कळलें की माझा उजवा पाय सांध्यातून फुटा झाला होता. हॉस्पिटलमध्ये मला आणीपर्यंत मी बेशुद्ध झालो होतो. शुद्धीवर आल्यानंतर समजले की पाय हालत नाही, व उचलता पण येत नाही. डॉक्टरानी पाय सांध्यामध्ये बसवून मला कॉटवर पडून राहण्यास सांगितले. मला उठून बसावयाचे नाही म्हणून डॉक्टरांनी सक्त ताकीद दिली होती. पायास घट्ट पट्टी बांधली होती. त्यामुळे पाय बराच दुखत होता. मी वेदनेने तळमळत होतो. मी साईबाबांचा धावा केला. मुखाने फक्त साईबाबा साईबाबा म्हणत होतो. पहाटे साधारण ४ ते पांच वाजता मला माझ्या कॉट शेजारी असलेल्या भितीवर श्री साईबाबांचे चित्र असलेले कॅलेंडर दिसले. मी मनोमन साईबाबांना नमस्कार केला. अखेर साईबाबा माझ्या हाकेला धावून आले होते व मला दर्शन देऊन धीर दिला. सकाळी मी उठून प्रथम त्या भितीकडे पाहिले. मला तेथे साईबाबांचे कॅलेंडर दिसले नाही. आश्चर्य म्हणजे कुठल्याच भितीकडे एकही कॅलेंडर नव्हते.

असा अनुभव आल्यानंतर वाटते की श्री साईबाबांच्या वचनाची “नित्य मी जिवंत । जाणा हेची सत्य”, याची प्रचिती येते. श्री साईच्या कृपेने आज मी पूर्ण बरा झालो आहे. श्री साईबाबा अशा प्रकारे दुःखात, संकटात असलेल्या आपल्या भक्तांना धीर देऊन त्यांतून तारून नेतात.

“करतां साईबाबांचा धावा
धावून येती भक्तांच्या गांवा
देऊनी आपुले दर्शन
करती सर्व दुःख हरण”.

बाबां समोरचे विडीचे बंडल गायब

श्री. रामचंद्र गोविंद कोयंडे

अ/५, सबर्बन सोसायटी, शिवसृष्टी
कुर्ला (पूर्व), मुंबई ४०० ०२४

"साईलीला" मधून प्रसिद्ध होणारे भक्तांचे अनुभव वाचून बाबांच्या अगाध लीलांची आठवण वारंवार मनांत उमटते आणि मन अक्षरशः ऊंचंबळून येते.

सन १९६५ मध्ये "साईसमाधी" दर्शनाचा प्रथमतः योग आला. त्यावेळी मी नासिकला पोलीस ट्रेनिंग कॉलेज मध्ये 'उपनिरीक्षकाच्या अभ्यासक्रमा'साठी आलेलो होतो. परंतु त्यावेळी "साईबाबा" हे परमदैवत आहे हे मानण्यास माझे मन तयार नव्हते कारण असे की सन १९६२-६३ साली (साल नक्की आठवत नाही) शिरडी येथे भित कोसळून त्याखाली २२ माणसे ठार झाली अशी वर्तमानपत्रात बातमी प्रसिद्ध झाली होती, आणि त्यामुळे मनात एकच विचार यायचा आणि तो म्हणजे जर "साईबाबा" हे देवाप्रमाणे आहेत तर त्यांनी ह्या २२ माणसांना का वाचविले नाही? अर्थात पुष्कळशा "साईभक्ताना" मी हा प्रश्न विचारला परंतु एकही जण समाधानकारक उत्तर देऊ शकला नाही. परंतु सन १९७७ मध्ये स्वतः "साईबाबांनी" स्वप्नदर्शन देऊन त्याचे उत्तर दिले, तीच हकीगत पुढे देत आहे.

कित्येक दिवस वाटत होते की हा आपला अनुभव साईदृष्टांत - साईलीलामध्ये प्रसिद्ध करावा. परंतु तशी आज्ञा मिळत नव्हती. परंतु "साईलीला" ऑगस्ट १९८५ चा अंक हाती आला आणि बाबांनी आज्ञा दिली.

१९६५ नंतर १९७७ पर्यंत २ ते ३ वेळ शिरडीला जाण्याचा योग आला परंतु जोपर्यंत माझ्या प्रश्नाचे उत्तर मिळत नव्हते तोपर्यंत साईबाबांना (समाधीला) मी पुन्हा पुन्हा तोच तोच प्रश्न विचारीत असे.

सन १९७२ साली साईबाबांचे छायाचित्र कॅलेंडर रूपाने - जे आमच्या राजाध्यक्ष साहेबांच्या (सध्या पोलीस उपायुक्त) कुंचल्यातून साकार झालेले हाती आले. बाबांचे छायाचित्र अप्रतिम असल्यामुळे आमच्या सौभाग्यवतीने ते फ्रेम करून घेऊन घरामध्ये ठेवले. मी तर कधी त्याची पूजासुद्धा केली नाही. मात्र बाबांकडे लक्ष गेल्यास एकच प्रश्न ?.....

सन १९७७ साली मी, सौ., माझे ३ मुलगे, सासुबाई, साडू व त्यांची पत्नी आणि त्यांची २ मुले असे आम्ही श्रीत्रिंबकेश्वर, नाशिक, मुक्तीधाम, शिरडी, पुणे, आळंदी, देहु रोड अशी दोन दिवसांची यात्रा केली. योगायोग असा की शिरडीला ज्या दिवशी आम्ही पोचलो त्याच दिवशी गुरुवार होता. साईबाबांची

पालखी निघालेली. एकंदरीत सर्व सोहळा पाहून मन तल्लीन झाले. देहभान बिसरून गेलो आम्ही. दुसऱ्या दिवशी सकाळी आम्ही पुणे, आळंदी मार्गे मुंबईला परत आलो.

त्याच्या पुढच्याच गुरुवारी सकाळी ५/५।। वाजता (बाबांच्या आरतीच्या वेळी) बाबांनी मला स्वप्नात दर्शन दिले - जे बाबांचे छायाचित्र फ्रेम करून घेतले होते - त्यातून बाबांनी उजवा हात बाहेर काढला आणि खुंटीला अडकवलेल्या माझ्या शर्टाच्या खिशात घातला आणि बीडी काढून ते ओढू लागले. मला म्हणाले "बेटा, तू शिरडी तक आया, लेकिन मेरी जो दुसरी जगह है "साकोरी" वहाँ तक क्यों नहीं आया?" मी म्हणालो, "बाबा, मला ते ठिकाण माहित नव्हते.

बाबा मला पुन्हा म्हणाले - बेटा, तेरा एक सवाल है। जो २२ आदमी मर गये उन्हें मैंने क्यों नहीं बचाया?

मी म्हणालो : अजूनही माझा तोच प्रश्न आहे. कित्येक साईभक्तांना मी हा प्रश्न विचारला. परंतु कोणीच समाधानकारक उत्तर देऊ शकला नाही.

बाबा : बेटा, - रुपयाच्या नाण्याला दोन बाजू असतात आणि तू तर एकच पहातोस.

मी : बाबा, हयाचा अर्थ मला समजलेला नाही.

बाबा : बेटा, जन्माला आलेला प्रत्येक मनुष्य हा मरणार हे नक्की ना?

मी : होय.

बाबा : मग तो कोठेही असला, स्वतःच्या घरी असला आणि त्याची वेळ झाली मग तो मरणार हे निश्चित ना?

मी : होय.

बाबा : ही जी २२ माणसे मरण पावली त्यांची 'मृत्यू वेळ' एकच होती आणि ते जरी स्वतःच्या घरी असले तरी त्याचवेळी ते मरण पावले असते हे तुला मान्य आहे ना?

मी : होय.

बाबा : मग तू रुपयाच्या नाण्याची दुसरी बाजू का पहात नाहीस?

मी : बाबा, मला अजूनही अर्थ समजलेला नाही.

बाबा : बेटा, जी मरण पावलेली माणस स्वतःच्या घरी असली तरी मेलीच असती ना? मग ती माझ्या पायाजवळ येऊन मरण पावली हयाचा अर्थ ती सर्वबंधनांतून मुक्त होऊन स्वर्गात गेली असे नाही कां तुला वाटत?

आणि ताबडतोब मी जागा झालो. रुपयाच्या नाण्याची दुसरी बाजू मला समजली होती. परंतु एक आश्चर्य आणि ते म्हणजे बाबांनी माझ्या शर्टाच्या खिशांतून बीडी काढून ओढली होती. मी स्वतः अजून सुद्धा बीडी किंवा सिगारेटस

पीत नाही. बाबांचा फोटो एकीकडे तर माझे शर्ट दुसरीकडे! हे कसे शक्य आहे? मी तर साफ भांबावून गेलो. बस ठरले! पुढच्या गुरूवारी शिरडीला जाऊन प्रत्यक्ष बाबांकडेच याचा न्याय करू!

पुढच्या गुरूवारी मी दुपारी २ वाजता सहकुटुंब शिरडीला पोचलो. (ती हक्कीगत सुद्धा मोठी चमत्कारीक आहे परंतु जागेअभावी निवेदन करीत नाही.) रहाण्याची व्यवस्था झाल्यावर पहिल्या प्रथम काय केले असेल तर, सरळ 'साकोरी गांठली. उपासनी महाराजांचे दर्शन घेतले आणि संध्याकाळी - सुर्यास्तावेळच्या आरतीला, साईमंदिरांत हजर झालो. कारण 'बीडीचा' प्रश्न सोडवावयाचा होत ना?

एक बीडीचे बंडल खरेदी केले. संध्याकाळी सुर्यास्तावेळची - आरती चालू झाली. मी बाबांच्या पादुका आणि बाबांनी वापरलेल्या वस्तू ज्या ठिकाणी ठेवतात, तेथे ऊभा राहिलो. खिशातून बीडीचे बंडल काढले आणि पादुका ठेवतात त्या समोरील खिडकीवर ते ठेवले. बाबांच्या दोन्ही हातांना अंतःकरणापासून नमस्कार केला. डोळे आपोआपच मिटले गेले आणि बाबांना म्हणालो, "बाबा, आपण मला दर्शन देऊन बीडी ओढलीत, तरी आता मी 'बीडी' आपून आपल्या चरणांदर (पादुकासमोर) ठेवली आहे ती मान्य करून घ्या आणि आम्हा सर्व भक्तगणांना सुखी ठेवा. बस्स, मी पुन्हा डोळे उघडले आणि ज्या ठिकाणी बीडीचे बंडल ठेवले होते तेथे पाहिले तर काय आश्चर्य! बंडलच गायब!

असा आहे बाबांचा साक्षात्कार!

जया मनी जैसा भाव ।

तया तैसा अनुभव ॥

ही श्रींची साईकृपा

श्री. सुर्यकान्त विठ्ठल बराडकर

१/३८ 'भरत' बिल्डींग,

मांगलवाडी, गिरगाव, मुंबई ४०० ००४.

शनिवार ता. ७ एप्रिल रोजी मी कामानिमित्त बाहेरगावी गेलो होतो. घरातील इतर मंडळी रविवार ता. ८ एप्रिल १९८४ रोजी सकाळीच माझ्या वहिणीच्या घरी गेली होती. खोलीला कुलूप होते. त्याच दिवशी दुपारी, माझ्या खोलीच्या व्हेंटीलेशवर वरील मजल्यावरून कुणीतरी सिगारेटचे जळते थोटूक टाकले, व्हेंटीलेशनला पुट्टा लावलेला होता, तो जळून खिडकीला असलेला पडत पूर्ण जळला. शेजाऱ्यांनी खिडकीतून आग विझविण्याचा प्रयत्न केला. आतील

बाजूस खिडकीच्या एका बाजूस श्री दत्तगुरुंचा फोटो व दुसऱ्या बाजूस श्री साईमाऊलीचा फोटो होता. खिडकीजवळच टी. व्ही., रेडीओ, स्टीरीओ सेट, रेकॉर्ड्स टेबलावर होते व त्याच्या खाली प्लास्टीकचे कपडे घातलेले होते. टी. व्ही. चे कव्हर अर्धे पाऊण जळले. स्टीरीओ स्पीकर्सच्या वायर्स जळाल्या, टी. व्ही. ची अेरीयल थोडी जळली. पण साईकृपेने टी. व्ही., रेडीओ, स्टीरीओ त्याच्या खालील कपाटातील मुलांचे कपडे व लागूनच दोरीवरील टांगलेले कपडे, साड्या जशाच्या तसे राहिले, सांगायचे म्हणजे खोलीतील संसार पूर्णपणे अग्नीभक्षण होणार होता. केवढा मोठा अनर्थ होणार होता, पण तो टळला. बाहेरगावी असताना श्री साईबाबांना मी अगरबत्ती दाखवताना ती हातातून पडली होती व बोटाला चटका बसला होता. म्हणजे या टळलेल्या अनर्थाची जाणीव बाबांनी आधीच करून दिली होती.

याला काय म्हणावं 'श्री साईकृपा' दुसरे काय? सदैव त्यांची कृपा आम्हावर राहो.

कृपावंत साई माऊली

श्रीमती प्रमिला कृ. सप्ताळकर
मु. सप्ताळे, विरार पो. आगाशी,
ता. वसई, जि. ठाणे

साई बाबांची लीला अगाध आहे. आणि त्यांनी दिलेल्या.... वचनांची प्रचिती भक्तांना पदोपदी येत आहे. माझाच अनुभव पहा ना!

दिनांक ५ एप्रील ८५; हनुमान जयंतीच्या दिवशी आमचकडे माझ्या मुलीच्या मुलाचे बारसे होते. आम्ही नेहमीप्रमाणे देवांच्या फोटोंना हार घातले, मला नेहमी फुलांनी; हारांनी सुशोभित देवांचे फोटो पाहण्यास फार आनंद वाटतो.

दुसऱ्या दिवशी माझा मोठा मुलगा प्रविण देवांचे हार काढत असता मला म्हणाला, "आई आपल्या बाबांच्या फोटोचा हार वाढलेला दिसतो". मग मी सुद्धा पाहिले तर मलाही तो हार वाढलेला दिसला. म्हणून मी म्हणाले बाबांचा हार तसाच राहू दे.

असा हा बाबांचा हार सतत तीन दिवस पर्यंत थोडा थोडा वाढला. आमच्या शेजारी हे कळताच सर्वजण हार पाहून गेले. आता मी तो हार काढून जपून ठेवला आहे.

शेवटी बाबांना अशी प्रार्थना करते की अशीच कृपादृष्टी सदैव आमच्या कुटुंबावर ठेवा.